

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 305/2010-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. augusta 2010 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. H. K., B., zastúpenej advokátkou JUDr. V. D., B., vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bratislava II v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 489/2001 a jeho rozsudkom z 3. októbra 2008 a Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 22/2009 a jeho rozsudkom z 30. marca 2010 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. H. K. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. júna 2010 doručená sťažnosť Ing. H. K. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 489/2001 a jeho rozsudkom z 3. októbra 2008 a tiež postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 22/2009 a jeho rozsudkom z 30. marca 2010.

Sťažovateľka v odôvodnení svojej sťažnosti okrem iného uviedla, že okresný súd zamietnutím jej návrhu a následne krajský súd potvrdením tohto rozsudku „neposkytli sťažovateľke svojim rozhodnutím súdnu ochranu a tým porušili čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, podľa ktorého sa ukladá zákonom ustanoveným postupom - teda v súlade s § 157 ods. 2 OSP poskytovať ochranu právam, ktoré sú predmetom občianskeho súdneho konania. Taktiež tým porušili zásadu rovnosti práv sťažovateľky a neuplatnili zásadu rovnakého zaobchádzania, ktorú garantuje Ústava SR v čl. 12 ods. 1 a 2, podľa ktorého sú ľudia slobodní a rovní v dôstojnosti a právach, základné práva a slobody (teda aj pracovať) sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné. Nikoho nemožno z týchto dôvodov poškodzovať, zvýhodňovať alebo neznevýhodňovať. Ďalej porušili čl. 35 ods. 3 Ústavy SR, podľa ktorého má občan právo na prácu a čl. 36 písm. b) podľa ktorého zákon zabezpečuje ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskriminácii v zamestnaní.

Krajský súd Bratislava sa nevysporiadal so všetkými dôvodmi uvedenými v odvolaní sťažovateľky zo dňa 28. 11. 2008.

Súd nebral do úvahy výpovede svedkov, ktoré dokazovali postup a kroky odporcu opísané v žalobe a to, že: odporca vyvíjal nátlak na zamestnancov v dôchodkovom veku, aby podpísali dodatky k pracovným zmluvám, ktorými sa menil ich pracovný pomer z doby neurčitej na dobu určitú do 31. 12. 2001...

Sťažovateľka poukazuje na to, že atmosféra strachu, obavy o stratu zamestnania, sociálnych istôt, zníženia životnej úrovne a tiesne nastala z dôvodu bezdôvodného vypracovania dodatkov k pracovným zmluvám a vypracovania a odovzdania nových platových dekrétov. Iniciátorom obidvoch právnych úkonov bol odporca a nie zamestnanci. Poukazuje na skutočnosť, že do dôchodku sa odchádza zo zákona na základe žiadosti zamestnanca o dôchodok. Sťažovateľka, ako i ďalší dotknutí zamestnanci N. v dôchodkovom veku takúto žiadosť nepodali, a preto ani nebol dôvod vypracovať uvedené dodatky k zmluvám.

Samotné iniciovanie rokovania o ukončení pracovného pomeru je spôsobilé vyvolať u zamestnanca psychický stres, istý pocit nátlaku, je však potrebné skúmať intenzitu tohto nátlaku.

Názor súdu, že z vykonaného dokazovania nebol preukázaný nátlak zo strany odporcu konkrétne, proti sťažovateľke takej intenzity, ktorý by spôsobil neplatnosť

právneho úkonu je nesprávny z dôvodu, že prehliadol celý rad listinných dôkazov, neprípustné zjednodušil dôkazné vyhodnotenie na úvahu, že navrhovateľka priamo nepreukázala, že by bol na ňu vyvíjaný nátlak takej intenzity, ktorý by spôsobil neplatnosť právneho úkonu...

Sťažovateľka pracovala u odporcu na základe pracovnej zmluvy uzavretej na dobu neurčitú...

Bola v šoku, keď dňa 6. 09. 2000 po návrate z dovolenky na pohovore jej bol predložený dodatok č. 3 k pracovnej zmluve, v ktorom sa základná náležitosť zmluvy - pracovný pomer menil z doby neurčitej na dobu určitú do 31. 6. 2001. Dňa 13. 9. 2000 jej riaditeľ sekcie predložil nový platový dekrét, ktorým bola preradená z 12. do 11. platovej triedy bez osobného príplatku. Sťažovateľka bola v tom čase vo veľmi zlej finančnej situácii a platový dekrét odmietla podpísať. Pod psychickým tlakom tejto veľmi zlej finančnej situácie požiadala žalobcu listom dňa 18. 9. 2000 o možnosť zotrvať v pracovnom pomere do 31. 12. 2001, nakoľko jej bolo prisľúbené, že ak podpíše dodatok k pracovnej zmluve, budú jej platové náležitosti vrátené. Následne jej predložili dodatok, ktorý podpísala 21. 9. 2000.

V danom prípade nešlo o žiadnu dohodu so sťažovateľkou, ale o jednostranný úkon, v ktorom si sťažovateľka mohla vybrať z dvoch možností. Buď podpíše dodatok, v ktorom odporca stanovil odchod do dôchodku a bude jej ponechaný pôvodný plat alebo bude pracovať podľa finančného ohodnotenia uvedeného v novom platovom dekréte.

Upozorňuje na tú skutočnosť, že vypracovanie takéhoto bezdôvodného dodatku k pracovnej zmluve sťažovateľky odporcom po nadobudnutí veku kvalifikujúci navrhovateľku pre priznanie starobného dôchodku predstavuje diskrimináciu sťažovateľky nielen z dôvodu veku ale aj z dôvodu pohlavia (iba ženy vo veku od 55 museli podpísať dodatky k zmluvám) .

Sťažovateľka listom zo dňa 22. 10. 2001 odporcovi oznámila, že nevyužije svoje zákonné právo odísť do dôchodku a dodatok podpísala pod nátlakom. I napriek skutočnosti, že v tom čase už bol platný zákon o štátnej službe, podľa ktorého mohla pracovať do veku 65 rokov (teda ešte 7 rokov), odporca jej požiadavke nevyhovel, čím porušil čl. 35 ods. 3 Ústava SR, podľa ktorého má občan právo na prácu a čl. 36 písm. b) Ústava SR, podľa ktorého zákon zabezpečuje ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania a diskrimináciu v zamestnaní. Taktiež tým porušil zásadu rovnosti práv sťažovateľky a neuplatnil zásadu rovnakého zaobchádzania, ktorú garantuje Ústava SR v čl. 12 ods. 1 a 2.

Naliehavý právny záujem na podaní určovacej žaloby sťažovateľka uviedla vo svojich písomných podaniach a vo svojej výpovedi. Opätovne poukazuje na to, že dodatok č. 3 uzavrela v tiesni, bol jej predložený platový dekrét, ktorý ohrozoval jej sociálnu istotu, čo už uviedla písomne do spisu.

Takýto nátlak zo strany odporcu vzbudil v nej dôvodovú obavu a strach a potlačil v nej slobodu vlastnej vôle. Právny úkon učinенý pod takýmto tlakom je vždy právnym úkonom neplatným.

Z vykonaného dokazovania ako aj predložených písomných dôkazov vyplýva, že iba na základe neľudského a ponižujúceho zaobchádzania sťažovateľka proti svojej vôli podpísala dodatok č. 3 k pracovnej zmluve“.

V nadväznosti na uvedené sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom vyslovil, že „Okresný súd Bratislava II. v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 489/2001 a Krajský súd v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 22/2009 porušil základné právo Ing. H. K. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Rozsudky Krajského súdu č. k. 8 Co 22/2009-220 zo dňa 30. 03. 2010 a Okresného súdu Bratislava II. v Bratislave č. k. 13 C 489/2001-192 zo dňa 03. 10. 2008 sa zrušujú a vec sa vracia na konanie súdu prvého stupňa, ktorý rozhodne tak, že vyhovie návrhu sťažovateľky v plnom rozsahu.

Ing. H. K. sa priznáva finančné zadosťučinenie v sume 50 000 EUR, ktoré je povinné vyplatiť spoločne a nerozdielne Okresný súd Bratislava II. v Bratislave a Krajský súd v Bratislave k jej rukám do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu.

Ing. H. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 1 849,52 EUR, ktorú je Okresný súd Bratislava II. v Bratislave a Krajský súd v Bratislave spoločne a nerozdielne povinný vyplatiť na účet jej právnej zástupkyňi do jedného mesiaca od právoplatnosti nálezu“.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez účasti sťažovateľa v súlade s § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a zisťuje, či návrh spĺňa zákonom predpísané náležitosti a či nie sú dané dôvody na jeho odmietnutie. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní každej sťažnosti pravidelne skúma aj to, či sťažnosť nie je zjavne neopodstatnená.

Vychádzajúc z petitu sťažnosti (ktorým je ústavný súd viazaný podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde) jej predmetom je tvrdenie sťažovateľky o porušení jej základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupmi okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 489/2001 a jeho rozsudkom z 3. októbra 2008 a krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 22/2009 a jeho rozsudkom z 30. marca 2010.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

1. Ústavný súd konštatuje, že na konanie o časti sťažnosti, ktorou sťažovateľka namieta porušenie označeného základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 489/2001 a jeho rozsudkom z 3. októbra 2008, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ako vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, právomoc ústavného súdu je daná iba vtedy, ak o ochrane základných práv alebo slobôd nerozhoduje iný súd. Právomoc ústavného súdu je preto v týchto prípadoch subsidiárna. O ochrane práv sťažovateľky, ktorých porušenie namieta, vo vzťahu ku konaniu okresného súdu (vo veci rozhodol rozsudkom z 3. októbra 2008, proti ktorému sťažovateľka podala odvolanie) rozhodoval v odvolacom konaní krajský súd (rozsudok č. k. 8 Co 22/2009-220 z 30. marca 2010).

Vzhľadom na uvedenú zásadu subsidiarity preto nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať namietané konanie okresného súdu, v ktorom zamietol návrh sťažovateľky na určenie neplatnosti právneho úkonu a jeho rozsudok z 3. októbra 2008.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť sťažovateľky v tejto časti po predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. Sťažovateľka namietala porušenie označeného základného práva aj postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Co 22/2009 a jeho rozsudkom z 30. marca 2010, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu sp. zn. 13 C 489/2001 z 3. októbra 2008.

Porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vidí sťažovateľka najmä v tom, že krajský súd nevyhovел jej odvolaniu a potvrdil rozhodnutie okresného súdu, ktorým zamietol jej žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu. Namietala tiež, že krajský súd nevykonával riadne dokazovanie, nezobral do úvahy výpovede svedkov a niektoré listinné dôkazy, ktoré svedčia o tom, že bol na ňu bývalým zamestnávateľom (odporca v konaní) vykonávaný nátlak pri podpisovaní dodatku č. 3 k platnej pracovnej zmluve, ktorý podpísala nedobrovoľne, pod nátlakom a v časovej tiesni.

Podľa judikatúry ústavného súdu podstata základného práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde. Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

Ústavný súd v prípadoch, keď sa zaoberal porušením základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, vyslovil, že právo na súdnu a inú právnu ochranu neznamená právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi. Z opačného pohľadu možno povedať, že neúspech v súdnom konaní nie je možné považovať za porušenie základného práva. Je

v právomoci všeobecných súdov vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležite zdôvodnený, ústavný súd nemá dôvod doň zasahovať (napr. I. ÚS 50/04, III. ÚS 67/06).

Podstatou sťažovateľkinej námietky bola nespokojnosť s rozhodnutím krajského súdu z dôvodu, že tento súd potvrdil prvostupňové rozhodnutie okresného súdu o zamietnutí jej návrhu na určenie neplatnosti právneho úkonu.

Ústavný súd preskúmal rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 Co 22/2009 z 30. marca 2010, ktorý podľa neho spĺňa parametre zákonnosti a ústavnosti, ktoré musia rozhodnutia všeobecných súdov obsahovať, aby bolo možné konštatovať ich zlučiteľnosť s obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. V namietanom rozsudku krajský súd vychádzajúc zo zisteného skutkového stavu, tvrdení sťažovateľky obsiahnutých v odvolaní a vyjadrenia svedkov jasne predostrel argumenty a dôkazy, ktoré ho viedli k záveru o tom, že považuje rozhodnutie prvostupňového súdu za vecne správne a že návrh sťažovateľky nie je dôvodný „*vzhľadom na neunesenie dôkazného bremena, že by bol zo strany odporcu na ňu vyvíjaný nátlak, zastrašovanie, časová tieseň alebo psychický stres*“.

Krajský súd súčasne uviedol, že v rámci konania sťažovateľka nepredložila také dôkazy, ktoré by mohli spochybniť správnosť právnych záverov prvostupňového súdu.

Z podrobne opísaného skutkového stavu na s. 4 a 5 tohto rozsudku tiež vyplýva, že neplatnosť dodatku č. 3 sťažovateľka začala namietat až po jednom roku od jeho podpísania, pričom ani u jedného z ostatných zamestnancov, ktorí boli vypočutí ako svedkovia, sa nepotvrdilo, že by vedeli o tom, že bol na sťažovateľku pri podpisovaní dodatku vyvíjaný nátlak.

S prihliadnutím na odôvodnenosť napadnutého rozsudku krajského súdu, ako aj s poukazom na to, že obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (obdobne napr. II. ÚS 218/02, III. ÚS 198/07, II. ÚS 229/07,

I. ÚS 265/07, III. ÚS 139/08), ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

3. Tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľka v odôvodnení sťažnosti namieta porušenie svojho základného práva na prácu a na ochranu proti svojvoľnému prepúšťaniu zo zamestnania podľa čl. 35 ods. 3 a čl. 36 písm. b) ústavy, ktoré patria medzi základné hospodárske, sociálne a kultúrne práva zaručené v piatom oddiele druhej hlavy ústavy, v spojení s čl. 12 ods. 1 a 2 ústavy postupmi okresného súdu, ako aj krajského súdu, ústavný súd odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde viazaný návrhom na rozhodnutie (petitom), čo osobitne platí v prípadoch, v ktorých osoby požadujúce ochranu svojich základných práv a slobôd sú zastúpené advokátom (III. ÚS 334/09).

Ústavný súd konštatuje, že sťažnosť v tejto časti neobsahuje návrh rozhodnutia vo veci samej (petit), ktorého vydania sa sťažovateľka od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), vymedzený presne, určito a zrozumiteľne a takým spôsobom, aby mohol byť východiskom pre rozhodnutie ústavného súdu v uvedenej veci, keďže formulácia návrhu na rozhodnutie vo veci samej sa týka iba porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, a nie ostatných označených základných práv podľa ústavy. Vecne nie je namietané porušenie týchto práv v sťažnosti ani riadne odôvodnené a samotné odôvodnenie sťažnosti sťažovateľky vôbec nekorešponduje s jej návrhom na rozhodnutie. Týka sa to aj tvrdenia sťažovateľky, ktorá v závere uvádza, že zo strany týchto všeobecných súdov došlo k jej diskriminácii oproti mužskému pohlaviu, čo je nezlučiteľné s „*čl. 5 ods. 1 Smernice č. 76/207/EHS z roku 1976*“, a k neľudskému zaobchádzaniu podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ktoré nie je premietnuté v návrhu na rozhodnutie.

Ústavný súd pripomína, že taký rozsah nedostatkov zákonom predpísaných náležitostí, aký vyplýva z podania sťažovateľky, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd

posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 409/04, IV. ÚS 168/05, III. ÚS 194/09).

Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný pri výkone advokácie dôsledne využívať všetky právne prostriedky a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (obdobne II. ÚS 117/05).

Ústavný súd preto aj so zreteľom na kvalifikované právne zastúpenie sťažovateľky odmietol jej sťažnosť v tejto časti už pri jej predbežnom prerokovaní (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde) pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. augusta 2010